

My nenabízíme materiální zázemí, ale vztah Zázraky tady neděláme

„Bylo mi hrozně líto dětí, které neměly rodinu,“ říká o začátku své cesty pomoci mladým lidem z ústavní výchovy Jirka Křemeček, salesiánský kněz, který je „otcem“ služby dětem z dětských domovů, kterou od roku 2005 nabízí v Pardubicích CENTRUM DON BOSCO SKM (původně pod názvem Salesiánský klub mládeže – Na cestě do života).

Už v roce 1995 při svých studiích v Praze chodil každou neděli za dětmi z tamního dětského domova v Počernicích, později jezdil s nimi i mladými z dalších domovů na víkendové pobyty či letní tábory. Když v roce XXX přišel do komunity salesiánů v Pardubicích, z ničeho si tu vybojoval prostor pro pomoc, která byla nejbližší jeho srdci a spojil své síly s terapeutkou Monikou Peterkovou. Dnes mají za sebou tým profesionálů i dobrovolníků, který má podporu u odborníků i lidí z ústavní výchovy a pomohl desítkám dětí.

O děti v dětských domovech se dnes zajímá kdekdo. Mají všechno, co potřebují. Nebo ne?

Nedávno ústavní soud rozhodl, že materiální chudoba není důvodem pro to, aby šlo dítě do dětského domova. V každém případě je domov jen náhradní řešení, kde nabízí hlavně materiální zázemí. K rodině ale patří vztahy. Tohle je v ústavu nepředatelné. Tam se ani nikdo nemůže dětem věnovat individuálně. A ony tam paradoxně hledají emoční zázemí. Navíc často nechápou, proč tam mají být. Musí tam být a mají to spojené s represí.

Co tihle mladí lidé podle tebe potřebují?

Jsou děraví skrz naskrz. Potřebují pomoc ve všech oblastech: naučit se hospodařit, starat se o sebe... Navíc přicházejí z nefunkčních rodin a do toho mají za sebou různá traumata a trápení.

A na tohle se CENTRUM DON BOSCO SKM zaměřuje?

Ano. Dětem rozhodně nenabízíme peníze ani materiální pomoc, ale místo, kde se seznámí s konkrétními lidmi, kteří jim mohou pomoci a poradit i po odchodu z dětského domova. Pro děti jsme zázemím, které přesahuje hranici ústavů a vychovatelů. Učíme je věci, které potřebují pro svůj vlastní, svobodný život.

Má to vůbec smysl? Není to pozdě začínat s dětmi pracovat až po odchodu z ústavní výchovy?

Z ekonomického pohledu se ten smysl hledá těžko. Zázraky neděláme určitě. Mladí lidé v nás mají kus domova, který jim dává jistotu. A krůček po krůčku se něco naučí a někde se posunují. Potřeba je začít ale mnohem dříve, už za pobytu dětí v ústavu.

Jak se u těchto mladých lidí daří vzbudit zájem a důvěru?

Salesiáni mají ve znaku pastýře. Ten jde hledat ovci. Až ji najde, přinese ji do stáda. Představa, že tu jsme a že za námi někdo přijde sám, v tomhle případě nefunguje. My musíme hledat i na těch nejztracenějších cestách. Je to ale tak, že děti nás vnímají jako místo bezpečí. Vědí o nás a na svých ztracených cestách se někdy ozvou. Oni o to stojí, ale hodně je to i o naší cestě k nim. Když kousek popojdeme, potom se to daří, potom přicházejí i ony.

Je to tedy specifická skupina, která si ani neuvědomuje, že by takovou službu měla hledat?

Přesně tak. Vše, co nabízíme, funguje až ve chvíli, kdy my jdeme za nimi. Pomoc musí vycházet z nás, děti musí cítit, že my o ně stojíme. tenhle pocit totiž zažívají málokdy.

Má tahle práce nějaké výsledky? Jak se dá ověřit, že má smysl?

Je to běh na dlouhou trať. Výsledky naší práce jsou čitelné hlavně u kurzů. Když se někteří dostanou do dalšího ročníku, je na nich vidět osobnostní posun. Máme ohlasy i od vychovatelů, kteří silně vnímají, co s dětmi naše terapie dělá. Je to tak hlavně v domovech, kde si uvědomují, že na takovéhle věci nemají prostor sami.

A co procentuální vyjádření úspěšnosti?

Tak tohle je o tom, co by chtěl člověk měřit. Otázkou je, jak si stanovit, co vlastně je úspěch? U těchto dětí není možné mít nadsazené cíle. Za každým posunem, třeba i jen za tím, že se holky místo chichotání dovedou normálně bavit, je obrovská snaha. Natož abychom se dostávali k jejich traumatům a bolestem. Právě tady je dobře vidět, že je potřeba celý systém péče o děti změnit. Tyhle děti mají neustálou zkušenost s tím, že mají problémy. A celá práce je o jejich vytahování z něčeho, kvůli čemu se do těch problémů dostávají.

Jaké to je pracovat s takovou skupinou?

Člověk pro to musí mít srdce. Zároveň je ale nebezpečné nevidět tu situaci a mít představu, že jsme spasiteli a zachráníme svět. Je to úmorná práce s tím, co všechno se kolem toho musí udělat. Je potřeba být náročný a něco požadovat, mít své hranice a současně bojovat o vztah a ustupovat.

Jak se o CENTRU DON BOSCO SKM děti dozívají?

V domovech, se kterými spolupracujeme, o nás mladí lidé vědí. Máme už nějakou historii a pověst, povídají si o nás. Pořádáme i „seznamovací“ akci - Dny pro dětské domovy. Na celodenní komponovaný program zveme do našeho multimediálního centra. Děti se tu něco naučí, pobaví se, setkají se s námi i mezi sebou.

S dětmi se tedy seznámíte. A jak s nimi pracujete dál?

Gró naší služby jsou Kurzy přípravy na život a Doprovázení. Do základního i pokračovacího kurzu jezdí děti pravidelně půl roku, učí se základním věcem pro rodinný život, ale pracují například i na svém sebevědomí, vymezení hranic, trpělivosti...

Mluvil si ještě o Doprovázení...

Ano, to je naše unikátní služba. S dětmi udržujeme kontakt už v ústavní výchově, ale i po ní. Telefonujeme si, posíláme sms, maily. Děti vědí, že tu jsme pro ně, že tu jsou lidé, kteří se o ně zajímají. Kdykoli si mohou požádat o radu i pomoc.

To musí být hodně náročné na personál. Kdo tohle všechno platí?

Rozjezd v roce 2005 se hodně podařilo zaplatit z evropských peněz, částečně i z různých dotací, grantů, peněz od nadací... To ale nepokryje všechno. Dovedeme si představit, že bychom uměli pomáhat více dětem. To je ale o tom mít více lidí připravených kdykoli pomáhat. Na to se nám ale nedostává peněz. A právě u nás je paradoxně úplně nejdůležitější mít dostatek peněz na platy, protože my nenabízíme materiální zázemí, ale vztah.

CENTRUM DON BOSCO SKM sídlí v budově, která patří salesiánům, v týmu jsou dva salesiánští kněží. Proč zrovna řeholní společnost poskytuje takové služby? Není to nevýhoda?

Odpovím otázkou: Kdo jiný tohle dělá? V Česku je organizací, které se věnují dětem po odchodu z ústavní výchovy, velmi málo. Kdyby tahle pomoc nebyla potřeba, dělali bychom něco jiného. Navíc původní myšlenkou salesiánů je pomáhat opuštěným dětem. Nabízíme daleko větší jistotu stability a rodinnosti než běžné neziskovky.

Nutíte tedy děti chodit do kostela? Obracíte je na víru?

Jestliže tohle někdo dělá, je to špatně. Na prvním místě pro nás je touha pomoci. A pak je třeba možné dát nabídku víry a setkání s Bohem. Některé děti si opravdu cestu k Bohu samy nacházejí. Že by jim ale víra samotná nějak pomohla, to určitě ne. My jsme vychovatelé-salesiáni a věřící současně. Nedokážeme to rozdělit, ale necpeme víru tam, kde o ni není zájem. Jestliže k ní někdo nesměřuje, rozhodně to není důvod k tomu, abychom ho neměli rádi a nevěnovali se mu.

S Jiřím Křemečkem hovořila Alžběta Melkusová